Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 26. 1. 2012, sp. zn. 25 Cdo 4744/2010, ECLI:CZ:NS:2012:25.CDO.4744.2010.1

Číslo: 65/2012

Právní věta:

Za škodu způsobenou při výkonu funkce finančního arbitra odpovídá stát.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 26.01.2012

Spisová značka: 25 Cdo 4744/2010

Číslo rozhodnutí: 65

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Finanční arbitr, Náhrada škody, Odpovědnost státu za škodu

Předpisy: předpisu č. 229/2002Sb.
§ 3 písm. b) předpisu č. 82/1998Sb.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobce se domáhal na žalovaném zaplacení 399 000 Kč s příslušenstvím s odůvodněním, že žalovaný jako finanční arbitr vydal dne 12. 1. 2007 nález, jímž zamítl žalobcův návrh, aby mu banka, jejímž je klientem, zaplatila uvedenou částku, a zamítl i žalobcem podané námitky, přičemž postupoval v rozporu se zákonem č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, a způsobil tak žalobci škodu v uvedené výši.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 9. 6. 2008 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Soud dospěl k závěru, že zákon č. 229/2002 Sb. neupravuje odpovědnost finančního arbitra za škodu vůči osobám, v jejichž sporu rozhodoval.

K odvolání žalobce M ě s t s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 21. 5. 2009 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Přisvědčil soudu prvního stupně, že žalovaný není ve sporu pasivně věcně legitimován, neboť finanční arbitr dle § 5 zákona č. 229/2002 Sb. odpovídá za výkon své funkce pouze Poslanecké sněmovně, proto je jeho odpovědnost ve vztahu ke sporným stranám uvedeným v § 3 odst. 2 tohoto zákona vyloučena.

Proti rozsudku odvolacího soudu podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a uplatňuje jím dovolací důvod uvedený v ustanovení § 241a odst. 2 písm.

b) o. s. ř. (nesprávné právní posouzení). Nesprávnost právního posouzení věci spatřuje v závěru, že finanční arbitr je odpovědný pouze Poslanecké sněmovně. Dovolatel tvrdí, že soud prvního stupně pominul důkazy prokazující, že žalovaný nepostupoval v souladu se zákonem č. 229/2002 Sb., neboť neprovedl potřebné důkazy, nepostupoval dostatečně nezávisle a nestranně, a jeho rozhodnutí tak bylo opřeno pouze o nehodnověrné důkazy tehdejší žalované banky. Dovolatel odkázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 1263/2008, týkající se odpovědnosti znalce, a uvedl, že žalovaný při vydání nálezu porušil své povinnosti a nevynaložil veškeré úsilí, aby zabránil vzniku škody na straně žalobce. Dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené rozhodnutí a rozsudek soudu prvního stupně a tomuto soudu vrátil věc k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d dovolání zamítl.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) posoudil dovolání – v souladu s čl. II. bodem 12 zákona č. 7/2009 Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 a shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241a odst. 1 a 4 o. s. ř.).

Dovoláním napadené rozhodnutí odvolacího soudu je potvrzujícím rozhodnutím ve věci samé, jemuž nepředcházelo kasační rozhodnutí, dovolání tedy není přípustné podle § 237 odst. 1 písm. a), b) o. s. ř., a přichází tak v úvahu pouze přípustnost podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., jež je dána, jde-li o řešení dovoláním předestřených právních otázek zásadního významu.

Předmětem dovolacího přezkumu v posuzované věci může být tudíž toliko prověření správnosti právního posouzení věci odvolacím soudem v otázce věcné legitimace žalovaného finančního arbitra. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že dovolání je ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. pro řešení této otázky přípustné, neboť nebyla dosud v judikatuře Nejvyššího soudu řešena.

Nesprávné právní posouzení věci, které jako dovolací důvod uplatňuje dovolatel (§ 241 odst. 2 písm. b/ o. s. ř.), může spočívat v tom, že odvolací soud posoudil věc podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Pasivní věcná legitimace vyjadřuje odpověď na otázku, zda ten, proti němuž je podána žaloba, je podle hmotného práva nositelem tvrzené povinnosti ve vztahu k nároku uplatněného žalobcem. Nedostatek pasivní věcné legitimace vede k zamítnutí žaloby.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 229/2002 Sb., o finančním arbitrovi, ve znění účinném do 31. 10. 2009 (dále jen „zákon č. 229/2002 Sb.“ nebo „zákon“), pokud je jinak k rozhodnutí sporu dle tohoto zákona dána příslušnost českého soudu, je k rozhodování v tomto ustanovení vymezených sporů příslušný také finanční arbitr, jenž je smírčím orgánem rozhodujícím spory podle tohoto zákona. Arbitr je dle § 4 odst. 1 volen Poslaneckou sněmovnou, jíž je také dle § 5 odst. 2 odpovědný, a která jej dle § 7 odst. 1 odvolá, jestliže přestal být způsobilý vykonávat svou funkci, resp. dle odst. 2 může odvolat, jestliže při výkonu své funkce závažným způsobem porušil povinnosti vyplývající při výkonu jeho funkce z tohoto zákona a ze zvláštních předpisů. Arbitr rozhoduje nálezem, proti němuž lze podat námitky, o nichž rovněž rozhoduje arbitr (§ 15 a § 16). Doručený nález, který již nelze napadnout námitkami, je v právní moci (§ 17 odst. 1). Nález je „soudně vykonatelný podle občanského soudního řádu“, jakmile uplyne lhůta k plnění, popřípadě jakmile nabyl právní moci (§ 17 odst. 2 a 3). Nález má povahu správního rozhodnutí a je přezkoumatelný soudem v řízení podle páté části občanského soudního řádu, neboť se jedná o rozhodnutí orgánu veřejné moci v oblasti soukromého práva (srov. Scholz, P.

Zákon o finančním arbitrovi. Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009, str. 42).

Finanční arbitr je tedy orgánem veřejné moci s pravomocí správního orgánu rozhodovat v individuálních případech o subjektivních soukromých právech účastníků řízení před ním (srov. též rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 4. 2007, sp. zn. 2 Afs 176/2006, uveřejněný pod č. 1258/2007 Sbírky rozhodnutí Nejvyššího správního soudu).

Jelikož zákon č. 229/2002 Sb. neobsahuje zvláštní úpravu odpovědnosti finančního arbitra za škodu a občanský zákoník lze na vztahy vzniklé na základě škody způsobené výkonem veřejné moci užít jen subsidiárně, tedy pouze pokud zvláštní zákon č. 82/1998 Sb. nestanoví něco jiného, je nutno nárok na náhradu škody způsobené výkonem činnosti finančního arbitra posoudit dle zákona č. 82/1998 Sb.

Podle § 1 odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“) za škodu způsobenou při výkonu státní moci odpovídá za podmínek stanovených tímto zákonem stát. Podle § 3 stát odpovídá za škodu, kterou způsobily a) státní orgány, b) právnické a fyzické osoby při výkonu státní správy, která jim byla svěřena zákonem nebo na základě zákona, c) orgány územních samosprávných celků, pokud ke škodě došlo při výkonu státní správy, který na ně byl přenesen zákonem nebo na základě zákona. Podle § 5 odpovídá stát za podmínek stanovených tímto zákonem za škodu, která byla způsobena a) rozhodnutím vydaným v občanském soudním řízení, ve správním řízení, v řízení podle soudního řádu správního nebo v řízení trestním, b) nesprávným úředním postupem. Podle § 8 odst. 1 nárok na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím lze, není-li dále stanoveno jinak, uplatnit pouze tehdy, pokud pravomocné rozhodnutí bylo pro nezákonnost zrušeno nebo změněno příslušným orgánem. Podle § 26 pokud není stanoveno jinak, řídí se právní vztahy upravené v tomto zákoně občanským zákoníkem.

Z citovaných ustanovení zákona č. 82/1998 Sb. pak vyplývá, že za škodu způsobenou při výkonu státní moci neodpovídají poškozenému osoby, jichž stát k plnění svých úkonů použil, nýbrž (za splnění zákonných podmínek) pouze stát a ten je také ve vztahu k poškozenému výlučně nositelem povinnosti k náhradě škody. To platí též o finančním arbitrovi.

Pasivní legitimaci žalovaného nelze dovodit ani z rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 28. 1. 2009, sp. zn. 21 Cdo 1263/2008, na nějž odkazuje dovolatel, neboť ve věci řešené citovaným rozhodnutím byl vysloven závěr o možné odpovědnosti znalce za vadný znalecký posudek, takže jde o věc skutkově i právně zcela odlišnou, v níž se vůbec nevyskytuje prvek výkonu státní moci, jenž je v projednávané věci rozhodující.

Lze tedy uzavřít, že žalovaný není v dané věci pasivně věcně legitimován, a právní posouzení věci odvolacím soudem je tudíž správné.

Dovolací soud v rámci přezkumu dle § 242 odst. 3 o. s. ř. neshledal, že by v řízení došlo k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř., ani že by řízení před odvolacím soudem bylo zatíženo jinou vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí věci. Proto dovolání žalobce podle ustanovení § 243b odst. 2, části věty před středníkem, o. s. ř. zamítl.